

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

Protokolant Olga Tyburc-Żelazek

w sprawie **W. M.**

ukaranej za czyn z art. 119 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 13 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść ukaranej

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku

z dnia 5 lutego 2024 r., sygn. akt VI Ka 691/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 1 września 2023 r., sygn. akt II K 562/23,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

W. M. została oskarżona o to, że:

w okresie od 14 grudnia 2022 r. do 5 lutego 2023 r. w J. na terenie obiektów handlowych działając w krótkich odstępach czasu przy wykorzystaniu takiej samej sposobności dokonała:

- w dniu 14 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 149,98 zł. działając na szkodę A. Sp. z o.o.;
- w dniu 15 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 139,98 zł. działając na szkodę A. Sp. z o.o.;
- w dniu 15 grudnia 2022 r. przy al. P. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych o łącznej wartości 299,99 zł. działając na szkodę R. Sp. z o.o.;
- w dniu 17 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 362,63 zł. działając na szkodę J. S. A.;
- w dniu 18 grudnia 2022 r. przy ul. H. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych o łącznej wartości 72,98 zł. działając na szkodę R. Sp. z o.o.;
- w dniu 20 grudnia 2022 r. przy ul. H. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 219,98 zł. działając na szkodę K. Sp. z o.o. Sp. j.;
- w dniu 23 grudnia 2022 r. przy ul. M. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych oraz alkoholowych o łącznej wartości 114,77 zł. działając na szkodę J. S. A.;
- w dniu 23 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych, spożywczych oraz bieliznę o łącznej wartości 68,99 zł. działając na szkodę J. S. A.;
- w dniu 5 lutego 2023 r. przy ul. K. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 17,98 zł., działając na szkodę J. P. ,
tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 1 września 2023 r., o sygn. akt II K 562/23, Sąd Rejonowy w J. w ramach zarzucanego oskarżonej czynu uznał ją za winną tego, że w okresie od 14 grudnia 2022 r. do 18 grudnia 2022 r. w J. na terenie obiektów handlowych

działając w krótkich odstępach czasu przy wykorzystaniu takiej samej sposobności dokonała:

- w dniu 14 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 149,98 zł. działając na szkodę A. Sp. z o.o.,
- w dniu 15 grudnia 2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 139,98 zł., działając na szkodę A. Sp. z o.o.,
- w dniu 15 grudnia 2022 r. przy al. P. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych o łącznej wartości 299,99 zł. działając na szkodę R. Sp. z o.o.,
- w dniu 18 grudnia 2022 r. przy ul. H. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 72,98 zł., działając na szkodę R. Sp. z o.o., to jest towarów o łącznej wartości 662,93 zł. przyjmując, że czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi, tj. za winną występku z art. 278 § 1 i § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k., za co na podstawie art. 278 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 57b k.k. i art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k. wymierzył jej karę 4 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Nadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. sąd ten orzekł wobec oskarżonej obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego:

- A. Sp. z o.o. — 289,96 zł.
- R. Sp. z o.o.- 372,97 zł.

oraz rozstrzygnął w przedmiocie kosztów sądowych.

Apelację w tej sprawie na niekorzyść oskarżonej złożył prokurator. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

„- obrazę przepisu prawa procesowego, a to art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., która miała wpływ na treść orzeczenia, polegającą na wyrażeniu błędnego poglądu, iż w rozstrzyganej sprawie w odniesieniu do wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. popełnionego w dniu 17 grudnia 2022 roku, wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. popełnionego w dniu 20 grudnia 2022r., dwóch wykroczeń z art. 119 § 1 k.w. popełnionych w dniu 23

grudnia 2022r. i wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. popełnionego w dniu 5 lutego 2023r., które weszły w skład czynu ciągłego z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. zarzuconego oskarżonej W. M. zachodzi przywdziana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. negatywna przesłanka procesowa w postaci zakazu „ne bis in idem” z uwagi na uprzednie ukaranie prawomocnymi mandataми kredytowanymi, co w konsekwencji skutkowało wyeliminowaniem z opisu czynu ciągłego przy pisanego oskarżonej wyżej wymienionych wykroczeń, w sytuacji gdy prawidłowa ocena ustalonego w sprawie stanu faktycznego jednoznacznie wskazuje, iż przywdziana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. negatywna przesłanka procesowa w postaci zakazu „ne bis in idem” w rozstrzyganej sprawie nie zaistniała”.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o:

„zmianę zaskarżonego wyroku w części w zakresie pkt 1 - poprzez uzupełnienie przypisanego oskarżonej W. M. czynu ciągłego z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. o następujące czyny:

- w dniu 17.12.2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 362,63 zł działając na szkodę J. S.A.;
- w dniu 20.12.2022 r. przy u. H. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 219,98 zł działając na szkodę K. Sp. z o.o. Sp.j.;
- w dniu 23.12.2022 r. przy ul. M. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych oraz alkoholowych o łącznej wartości 114,77 zł działając na szkodę J. S.A.;
- w dniu 23.12.2022 r. przy ul. W. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych, spożywczych oraz bieliznę o łącznej wartości 68,99 zł działając na szkodę J. S.A.;
- w dniu 05.02.2023 r. przy ul. K. zaboru w celu przywłaszczenia artykułów spożywczych o łącznej wartości 17,98 zł działając na szkodę J. P. , gdzie łączna wartość zabranego w celu przywłaszczenia mienia wynosiła 1.447,28 zł pozostawiając pozostałe rozstrzygnięcia zapadłe w stosunku do oskarżonej W. M. bez zmian”.

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2024 r., sygn. akt VI Ka 691/23, Sąd Okręgowy w Rybniku zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- a) w punkcie 1 ustalił, że oskarżona dopuściła się następujących czynów:
- w dniu 14.12.2022 r. przy ulicy W. w J. dokonała zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 149,98 zł na szkodę A. Sp. z o.o.,
 - w dniu 15.12.2022 r. przy ulicy W. w J. dokonała zaboru w celu przywłaszczenia artykułów alkoholowych o łącznej wartości 139,98 zł na szkodę A. Sp. z o.o.,
 - w dniu 15.12.2022 r. przy ulicy P. w J. dokonała zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych o łącznej wartości 299,99 zł na szkodę R. Sp. z o.o.,
 - w dniu 18.12.2022 r. przy ulicy H.w J. dokonała zaboru w celu przywłaszczenia artykułów kosmetycznych o łącznej wartości 72,98 zł na szkodę R. Sp. z o.o.,

tj. wykroczeń z art. 119 § 1 k.w. i za to z mocy art. 119 § 1 k.w. w zw. z art. 9 § 2 k.w. wymierzył jej karę miesiąca ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin,

- b) w punkcie 2 jako podstawę obowiązku naprawienia szkody przyjął art. 22 ust. 1 k.w.,
- c) - w punkcie 3 ustalił wysokość opłaty na kwotę 30 złotych i zasądził od oskarżonej wydatki,
- d) w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację na niekorzyść W. M. wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżając wyrok sądu odwoławczego w całości, wskazał na:

„-rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w. w zw. z art. 424 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w., polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd Okręgowy w Rybniku prawidłowej, wszechstronnej kontroli odwoławczej orzeczenia Sądu I instancji, zainicjowanej apelacją wywiedzioną przez prokuratora na niekorzyść oskarżonej, gdzie pomimo uwzględnienia argumentacji przedstawionej przez oskarżyciela publicznego w wywiedzionym środku odwoławczym i de facto zakwestionowania stanowiska Sądu

meriti, zgodnie z którym mandat karny tworzy stan powagi rzeczy osądzonej, doszło do utrzymania w mocy meritum rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju, w konsekwencji czego W. M. — w ramach zarzucanego jej czynu, polegającego na popełnieniu ciągu 9 (dziewięciu) umyślnych wykroczeń, w związku z zaborem w celu przywłaszczenia mienia o łącznej wartości 1 447.28 złotych - została ostatecznie uznana za winną popełnienia jedynie 4 (czterech) wykroczeń z art. 119 § 1 k.w.. polegających na zaborze mienia o łącznej wartości 662.93 złotych, co było efektem wyrażenia przez Sąd ad quem wadliwego - dokonanego z rażąco i mającą istotny wpływ na treść wyroku obrazą przywołanych poniżej przepisów prawa materialnego - poglądu prawnego, iż włączenie uprzednio ukaranych wykroczeń w konstrukcję zbiegu o jakim stanowi art. 12 § 2 k.k. z uwagi na brzmienie art. 10 a § 1 k.w. jest możliwe tylko w sytuacji, gdy kary uprzednio orzeczone za wykroczenia oraz kara orzeczona następnie na podstawie art. 12 § 2 k.k. są tożsame rodzajowo, podczas gdy należyta wykładnia językowa i systemowa przepisu art. 10 a § 1 in fine k.w., który poprzez odwołanie do dyspozycji art. 10 § 1 zdanie drugie oraz § 2-4 k.w. przewiduje normy redukcyjne także w odniesieniu do różnych rodzajowo kar i środków karnych, winna skutkować wydaniem odmiennego w tym zakresie rozstrzygnięcia”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna i to w stopniu oczywistym uzasadniającym jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k., choć w istocie wskazywanym uchybieniem, mającym postać rażącego naruszenia prawa, jest obraza art. 10a § 1 *in fine* k.w., która to skutkowała niezasadnym rozstrzygnięciem w zakresie zarzutu apelacji prokuratora. Z uzasadnienia kasacji wyraźnie bowiem wynika co jest sednem błędu prawnego sądu odwoławczego i to ten błąd w zakresie wykładni przepisu prawa materialnego, tj. art. 10a § 1 *in fine* k.w. spowodował, że niespójność argumentacji tego sądu, sprzeczność wyводу w zakresie zarzutu postawionego w apelacji, została oceniona przez skarżącego jako naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w.

w zw. z art. 424 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. Wskazać zatem trzeba, że sąd odwoławczy aprobując pogląd zawarty w apelacji prokuratora co do niemożności zastosowania konstrukcji *res iudicata* w postępowaniu karnym w odniesieniu do czynów, które zakwalifikowane były jako wykroczenia i objęte postępowaniami mandatowymi, uznał, iż okoliczność ta nie może skutkować uwzględnieniem wniosku zawartego w apelacji. Powodem takiego stanowiska był wypowiedziany pogląd co do treści normy art. 10a § 1 k.w. w kontekście możliwości włączenia wielu wykroczeń w konstrukcję wskazaną w art. 12 § 2 k.k. (stanowisko w pkt 3 uzasadnienia wyroku). Wywiódł sąd odwoławczy, że skoro w postępowaniach mandatowych za te czyny orzeczono grzywny, a w zaskarżonym wyroku w oparciu o przyjętą konstrukcję z art. 12 § 2 k.k. orzeczono karę ograniczenia wolności, to wykluczona jest możliwość zastosowania normy redukcyjnej z art. 10a § 1 k.w. Z tego tylko powodu nie włączył czynów objętych postępowaniem mandatowym do czynów objętych zaskarżonym wyrokiem, a jedynie uwzględniając kwotę graniczną pomiędzy wykroczeniem i przestępstwem od dnia 1 października 2023 r. zmienił zaskarżony wyrok, przypisując obwinionej te same czyny jako wykroczenia. Tak opisany pogląd był źródłem pierwotnym błędu i to on powinien stanowić podstawę zarzutu kasacji, a nie naruszenie samych przepisów procesowych, których wadliwe zastosowanie nastąpiło jako konsekwencja wskazanego uchybienia.

Nietrudno dostrzec, że w tej sprawie sąd odwoławczy popełnił wiele błędów, ale zasadniczym, rażącym błędem było oparcie się na normie art. 10a § 1 k.w. jako normie wykluczającej możliwość włączenia w konstrukcję z art. 12 § 2 k.k. tych czynów, które w prawomocnie zakończonym postępowaniu mandatowym zakwalifikowano jako wykroczenia. Po pierwsze, skoro sąd odwoławczy zgodził się z prokuratorem, że nałożenie mandatów w postępowaniu wykroczeniowym nie stanowi przeszkody procesowej (*res iudicata*) do łączenia tych czynów w konstrukcję przestępstwa, jako czynu składającego się z wielu wykroczeń (art. 12 § 2 k.k.), to winien te czyny włączyć w czyn kwalifikowany z art. 12 § 2 k.k., albowiem warunki wskazane w tym przepisie prawa karnego materialnego zostały spełnione, a wartość przedmiotów ukradzionych przewyższała kwotę 800 zł. Dla takiego orzeczenia nie było żadnej przeszkody procesowej, a był to wręcz nakaz wynikający z zasadności zarzutu obrazy art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Co więcej, gdyby nawet przyjąć za trafne

stanowisko sądu odwoławczego, a zatem pominąć fakt niedostrzeżenia zdania drugiego art. 10a § 1 k.w., to konsekwencją tego musiałoby być tylko odrębne wykonanie kary ograniczenia wolności oraz kar grzywny z postępowania mandatowego, a nie niezastosowanie art. 12 § 2 k.k. Przepis art. 10a § 1 k.w. zd. pierwsze k.w., na którym skupił swoją uwagę sąd odwoławczy, dotyczy bowiem mechanizmu wykonania zbiegających się kar za przestępstwo i wykroczenie, a nie stanowi przecież przeszkody do orzekania w sytuacji gdy czyny oddzielnie stanowiące wykroczenia spełniają warunek z art. 12 § 2 k.k. Już na marginesie, w apelacji prokurator nie domagał się zmiany orzeczonej kary ograniczenia wolności, a zatem włączenie tych czynów (pozostałych pięciu wykroczeń) nie spowodowałoby zaostrzenia sankcji karnej. Po drugie, zupełnie inną rzeczą było natomiast postępowanie w kwestii zakończonych postępowań mandatowych co do czynów objętych takim wyrokiem (jako za czyn stanowiący przestępstwo – z uwagi na wartość łączną skradzionego mienia). W tym zakresie, po złączeniu tych czynów w kontekście odpowiedzialności na podstawie art. 12 § 2 k.k., sąd odwoławczy winien wskazać na konieczność zastosowania normy art. 10a § 1 *in fine* k.w., a zatem określić, że podlega wykonaniu kara ograniczenia wolności jako kara surowsza i po ustaleniu, iż doszło do wykonania kary grzywny za któreś z tych wykroczeń (art. 10 § 1 zd. drugie k.w. w zw. z art. 10a § 1 k.w.; ewentualnie za wszystkie wykroczenia), to należało zaliczyć na poczet orzeczonej kary ograniczenia wolności, karę (lub kary) grzywny z odpowiednim przeliczeniem (art. 10 § 2 k.w. w zw. z art. 10a § 1 *in fine* k.w.), analogicznie jak orzeka się w sprawach o czyn stanowiący wykroczenie i przestępstwo (art. 10 § 1 k.w.), czy przestępstwo oraz przestępstwo karnoskarbowe (art. 8 § 2 k.k.s.). Jest więc oczywiste, że treść art. 10a § 1 k.w. w żadnym przypadku nie może stanowić przeszkody do zastosowania normy art. 12 § 2 k.k.

Niezależnie od tej okoliczności, niedostrzeżonej w kasacji, rację ma Prokurator Generalny, że sąd odwoławczy w sposób rażąco wadliwy zdekodował treść normy zawartej w art. 10a § 1 k.w., pomijając zupełnie okoliczność wynikającą z ostatniego zdania tego przepisu. Przypomnieć trzeba, że przepisy ustaw redaguje się zwięźle i syntetycznie, unikając nadmiernej szczegółowości, a zarazem w sposób, w jaki opisuje się typowe sytuacje występujące w danej dziedzinie spraw regulowanych tą ustawą. Ponadto przepisy ustawy redaguje się tak, aby w sposób

zrozumiały dla adresatów zawartych w nich norm wyrażały intencje prawodawcy (por. § 6 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" - tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 283; dalej jako ZTP). W zakresie przepisów merytorycznych określa się, że w artykule ujmować należy samodzielną myśl i powinien być on w miarę możliwości jednozdaniowy (§ 55 ust. 1 i 2 ZTP). Wskazuje się także, że nawet jeśli w jednym artykule jest kilka zdań, to powinny być one powiązane (S. Wronkowska, M. Zieliński, *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*, Warszawa 2004, s. 137), a ta podstawowa jednostka redakcyjna powinna prezentować jeden temat, do którego ma zastosowanie zawarta w niej norma, przy czym elementy składowe jednostki powinny dotyczyć tego samego wiodącego tematu (A. Malinowski, *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, Warszawa 2008, s. 151 i n.). Te uwagi poczyniono, aby wskazać, że zdanie drugie art. 10a § 1 k.w., odsyłające do zasad zaliczania kar orzeczonych za wykroczenie na karę orzeczoną za przestępstwo (także kar łagodniejszych rodzajowo – art. 10 § 1 zd. drugie k.w.), musi mieć zakres zastosowania taki, jaki narzuca reguła (myśl) wskazana w zdaniu pierwszym art. 10a § 1 k.w., a zatem, pozwalający na wykonanie tylko jednej kary - kary surowszej. Odpowiednie stosowanie art. 10 § 2 k.w. (na podstawie odesłania wskazanego w art. 10a § 1 zd. drugie k.w.) musi więc polegać na tym, aby zachować zasadę wyrażoną w art. 10a § 1 k.w., co oznacza, że także w przypadku kar grzywnien orzeczonych w postępowaniu mandatowym za wykroczenia, przy zastosowaniu instytucji z art. 12 § 2 k.k. (czyli odpowiedzialności za jeden czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa), konieczne jest uwzględnienie tego w jakim zakresie wykonano poszczególne kary grzywny i odpowiednie zredukowanie dolegliwości kary surowszej podlegającej wykonaniu, jako konsekwencja zastosowania art. 12 § 2 k.k. (w tej sprawie żadna z kar grzywny nie została wykonana, a zatem nie było podstawy do stosowania art. 10 § 1 zd. drugie i § 2 k.w.).

Z tych wszystkich powodów konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rybniku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Procedując ponownie co do apelacji prokuratora sąd ten rozważył argumenty zawarte w uzasadnieniu (art. 442 § 3 k.p.k.), mając ponadto na względzie, że zarzut apelacji zmierza do przyjęcia i przypisania

czynu zabronionego jako przestępstwa (por. co do składu sądu w tym zakresie choćby wyrok SN z dnia 16 maja 2023 r., V KK 52/23, OSNK 2023, z. 7, poz. 36).

[J.J.]

[ms]